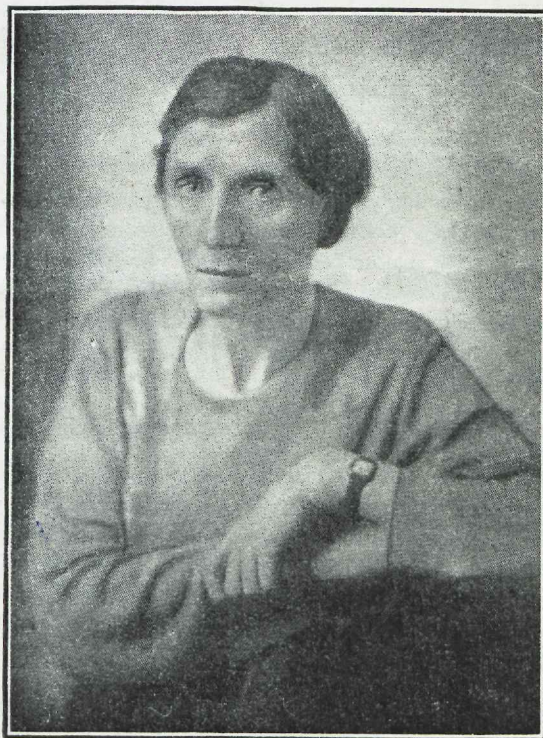

NAI STE HAA L

TÄNAPÄEVA NAISI
Alice Salomon

NAI STE

Ühistegelised naised koos Baselis.

Rahvusvaheline ühistegeliste naiste gilde peab oma peakoosolekut iga kolme aasta järele. Juhatus käib vahepeal ainult kord koos. Tänavu kevadel peeti juhatuse koosolek Schweitziis, Baseli juures. Huvitav on jälgida nende üldtuntud ühistegeliste naistegelaste arvamisi ühistegevusest. Kõigist koosoleku puhul peetud kõnedest käib punase niidina läbi rahvusvahelise solidaarsuse igatsus praegusel raskel ajal ja püüd leida rahvusvahelisi teid ja võimalusi praeguse kriisi pehendamiseks. Ühistegevus on juba oma loomult rahvusvaheline: ta tahab õppida tundma tarvitamismahtu selleks et seda katta, — lihtne põhilause, millele aga sugugi ei vasta praegu maksvad majanduslised meetodid. Tänapäeval ei sünni tootmine mitte veel tarviduste rahuldamiseks, vaid pigemini rikkuste kuhjamiseks. Selle asemel, et ka tootmise alal üksteist täiendada ja rahuldada, asutakse ikka veel alalises võistluses. Ühistegevus aga kaitseb rahu põhimõtet — nõuab et üks kõigi eest ja kõik ühe eest väljas oleksid ja töötaksid, sest et ainult sarnasel alusel edeneb maailm ja saab võita kriisi. Kui ühistegevuse sihiks oleks ainuüksi ainete odavam müügihind, siis ei omaks ühistegevuse mõte suurt sisulist väärtust, ühistegevus taotleb aga midagi muud: ta tahab edendada inimeste ühistunnet, kasvatada neis abivalmis olekut. Eriti naistel on ühistegevuses täita suur sotsiaalne ülesanne sellega, et nad kasvataksid omi lapsi ühistegelasteks. Sellega soodustavad ja kasvatavad nad ühistegevust ja aitavad kaasa maailma majandusrahu jaluleseadmiseks. Sest naiste päralt on ju kaubatarvitaja võim; neist oleneb palju. Ostude tegijatena jaotavad just nemad maailma varasid. Selle tõttu ongi naised õieti maailma perenaised. Nemad peavad võitlema moodsa majanduselu eitavate nähete vastu ja kaasa aitama inimkonna ühistunde ja ühistöö tugevamate aluste loomiseks.

Mõnele võivad need sõnad tunduda liialdusena, kuid ometi peitub neis ühistegevuse eesmärk.

Lahutatud naiste kaitseliit Saksamaal.

Hiljuti asutati Saksamaal lahutatud naiste kaitseks „Üleriiklik liit lahutatud abielunaiete kaitseks“, milline Berliinis avas oma esimese büroo. Liit annab maksuta õiguslist nõu ja abi nõututele ja abituile naistele, kes selle tõttu, et nad seadusi ei tunne, lahutuse tagajärjel sagedasti raskesti kannatavad — nii aineliselt kui ka puht inimesel. Nõuande büroo töötab käsikäes abielunõuandepunktidega ja vilunud arstide ning hingeteadlastega ja kavatseb astuda ühendusse riiklike ja omavalitsuste õppeasutistega kutse õppimise võimaldamiseks üksikutele naistele. Ka tahab ta naistele muret-

sedat töövõimalusi ja olla neile abiks kutsevalikul. Liidu liikmed tegutsevad hoogsalt abielu ja lahutusseaduse reformi kasuks, et seadus saaks õiglasem naise suhtes. Kavatsusel on toetusefondi loomine ja laenu võimaldamine vaestele naistele.

Sarnase liidu asutamine oli hädatarvilik, seda näitab juba asjaolu, et tema abi ja nõu tarvitamine oli algusest peale üllielav ja laieneb ja kasvab igapäevaga.

Kodumajandusteadeus Taanis.

Kodumajandusteadeus, kui nii nimetada teaduslikul alusel juhitud kodust majapidamist, on teinud Taanis suuri edusamme. Sest Taani riik on nüüd ellu kutsunud ja kinnitanud juba ammu nõutud riikliku komisjoni kodumajanduse jaoks.

Juba viisteistkümmend aastat on Taani perenaistetsid töötanud perenaiste kasvatamiseks ja õpetamiseks, nüüd on siseminister Dalgoöd moodustanud perenaistest koosneva komisjoni, kes peab koos temaga otsima teid ja võimalusi, kuidas kodumajanduse tööd muuta kergemaks. Riik on siis nüüd tarvilikuks tunnistanud luua kodumajandusele samu soodustusi, nagu need on osaks saanud põllumajandusele.

Kavatsetakse kasutada juba olemasolevaid laboratooriume ja laiendada nende tegevust. Tahetakse luua ka eriline riikline laboratoorium — katsejaam kodumajanduse jaoks. Esialgu aga tahetakse koguda olemasolevaid andmeid kodumajanduslike töö kergenduse abinõude kohta, uurida neid ja üldsust tutvustada nendega ning selle kaudu kaasa aidata üldiste elutingimuste ja rahva tervise parandamiseks.

Rahvusvahelise naiste rahu ja vabaduse liiga seitsmes kongress.

Grenoblis peeti 14.—19 maini rahu ja vabaduse liiga seitsmendat ülemaailmist kongressi, millest Eesti esindajana osa võttis preili Anderson.

Naiste rahu ja vabaduse liiga käsitab põlevamaid poliitilisi päevaküsimusi seisukohalt, kuidas naised saaks kaasa aidata rahvastevahelise arusaamise arendamisele, ja kuidas nad kõige paremini saaks anda oma kaasabi tänapäeva raskete poliitiliste küsimuste lahendamisel.

Kongress peatus peamiselt järgmiste küsimuste juures: „Majanduskriis rahu ähvardajana ja selle lahendamise võimalused“; „Sõjatööstused: valmistamine, kaubandus, kontroll“; „Sõja organiseerimiselt rahu organiseerimiseni“. Palju tähelepanu pühendatakse desarmeerimiskonverentsile. Kongressil esinesid ka liiga komisjonid oma töö tulemuste aruannetega.

(Järg lhk. 72.)

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu
Häälekandja

Ilmub
üks kord kuus

TELLIMISE HIND: Toimetaja: MARIE REISIK. Väljaandja: ESTI NAISLIIT. KUULUTUSTE HIND: 1 aasta peale . . . Kr. 2.— Toimetaja kodune aadress: S. Roosikrantsi 4—1. Tel. 453-81. 1 lehekülge . . . Kr. 30.—
1/2 aasta peale . . . „ 1.20 Toimetuse ja talitus asub: 1/2 lehekülge . . . „ 20.—
Väljamaa tellimine „ 3.— TALLINN, SUUR KARJA T. 10—5. TELEF. 446-28. 1/4 lehekülge . . . „ 10.—
Üksiknumbri hind 20 senti. Avatud kella 12—2. **Üksiknumbri hind 20 senti.**
Tellimise hind koos „Eesti Naiseaga“ — aastas Kr. 5.—, 1/2 aastas Kr. 2.75.
Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja teised lehetellimiste vastuvõtjad.

Juuni 1932

Nr. 6

VI aastakäik

Tulemusi.

Valimised, eelkäänud kõrgepingelise kihutustööga ja viimaste päevade närvesööva teadmatusega on läbi ja tulemused enam-vähem selgunud. On aeg asuda kokkuvõtete tegemisele, et ülevaade majapidamisest oleks selge. Kui me siinkohal mainimata jätame üldised tagajärjed, kui päevaajakirjanduse kaudu igapäevaste tuttavate, siis põhjust küllalt aga on meil peatada veidi pikemalt nende juures, kuivõrd nad on olnud tähendusrikkad naistele. Ja siinkohal tuleb konstateerida otsekohe „suurt võitu“ — meie senine üheprotsendiline naisesisindus seadusandlikus koojas, tervelt üks naine üheksakümne üheksa mehe kohta, on kasvanud mitte enam ega vähem, kui viiekümne protsendi võrd ja tulevases riigikogus võime tervitada juba kahte naissaadikut. Senise naissaadiku Marie Reisiku kõrvale asub teisena proua Julie Steinmann, Naisliidu ammu aegne juhatuse liige ja „Naiste Hääl“ lugejatele küllalt tuttav oma alalise kaastööga selles ajakirjas.

Heameelega ära märkides seda saavutust, ei saa ometi salata, et naiste poolt valimistele vastu mindi hoopis suuremate lootustega. Meie lootsime naisesisindajaid näha oma suurema ja võimsama erakonna, põllumeeste kogude, hulgaga, kelle ringkondades, olgugi mitte erakondlikul alusel organiseerituna, juba aastaid toimub hoogsas, hästi juhitud ja elujõuline maanaiste liikumine. Liikumine, mille eesotsas me näeme rida teguvõimsaid, sihiteadlikke ja teenetega naisi. Lootsime naisesisindajaid näha ka teisel suurel vastaspoolusel, sotsialistliku erakonna

ridades seda enam, et see partei seab oma lipukirjaks kõigi seni põlatute ja eemalejäänute huvide — seega ka naiste — kaitsmise par excellence. Arvasime, et nimelt sellel erakonnal on midagi pakkuda naistele — naiste kaudu, milleks tal puudust ei ole ka üldsusele oma tööga naiste kasuks küllaldaselt tuttavaks saanud naiskandidaatidest.

Meie ei näe naisi ei siin ega seal, kuid ka keskel ei puudu oma lünk. Ei ole siin õige paik hakata juurdlema põhjusi, mis on viinud niisuguse seisukorrani. Küll on naiste kohus seda teha omavahel ja püüda jõuda selgusele lüüasaamise põhjustes, kuna niisugune lüüasaamine, tuleb seda kahjuks välja ütelda ilma mingisuguste ilustusteta, kahtlemata on maad leidnud. Kindlasti tuleb ühe suurima põhjusena märkida seda näiliselt vangutamatu ja suurt iseteadvust meeste poolt, mis iübab neil eeldada ilma pikemata, et ainult nemad on kutsutud ja loodud kõigi asjadega eranditult toime tulema ega tarvitse neil selleks kellegi, kõige vähem naiste, arvamist küsida. Teiselt poolt aga tuleb süüdi otsida ka naiste eneste juurest, kes suure üldsuses ikka veel küllaldaselt ei ole läbi imbinud veendest, et avalik elu oma edenemiseks vajab naiste kaastööd, ning et sellele kaastööle tuleb võita võimalus, kui ka tunnustus, mis tarvis selle idee eest võitlejaid on vaja tugevalt toetada. Sinna juure seltsib asjaolu, et naisted, isegi avalikus elus seisvad naisted, erakondlikus elus pole küllalt vilunud ja sellepärast kergesti alla jäävad igasugustes kombinatsioonides, mis

parteides juba kord näivad olevat saanud möödapääsmatuiks. Kui sinna juurde arvata veel isiklikud intriigid, mis samuti näivad paratamatuna — siis ongi käes peaaegu kõik tegurid, mis on välja viinud praeguse seisukorrani.

Ei oleks õige lootusetult käega heita, vaid senistest kogemustest tulevad teha järeldused edaspidise tegutsemise tarvis. Oleme enne kui ka nüüd veendunud, et naiste kaastöö poliitikas on tarviline uute väärtuste toomiseks, ja et arusaajate naiste kohus on kokkumatult edasi teha

tööd pinna valmistamiseks sellele võimalusele. Tahaksime loota, et järgmise kolme aasta — või ka nelja — järele saab kirjutada optimistlikuma ülevaate valimiste tulemustest naistele.

Esiialgu aga lepime saavutatuga lootes, et seegi väike naisesindus riigikogus oma kohut väärikalt suudab täita. Ja lohutume teadmisega, et kui areng edasi läheb niisuguseski tempos, siis meil kindlasti on isegi naisriigikogu — kolmesaja aasta pärast.

Naine ühistegelises liikumises.

Eestis on arenenud võrdlemisi tugev ja ka kaunis tulemusrikas naisliikumine. On loodud terve võrk mitmesuguste naiste hüvesid teenivate eesmärkidega organisatsioonide ja nende keskkondide. Me näeme tööd tehtavat feministlikul alal, taotletavat naispoliitilisi sihte. Näeme tööd sotsiaalsetel aladel, naiskäsitöö edendamisel, karskuse ja kodukultuuri arendamisel. Ainult ei ole meie kuni kõige viimase ajani näinud naiste organiseeritud tegevust majanduslikul alal. Olgugi, et naine töötab tootjana paljudes majandusharudes, sagedasti omades isegi iseseisvad ettevõtted, olgugi, et tema peaaesjalikult on hulga karjamajanduse saaduste valmistaja, ei ole siiaaani kuski ega mingil kujul avaldust leidnud naiste majanduslike huvide kaitse, nagu ei ole veel ka perenaiste-tarvitaja huviseid kaitsvaid organisatsioone, olgugi et naine igapäevaste tarvete peasisseostjana oma organisatsioonide kaudu oma tahet kaubaturul võimsalt võiks maksma panna ja mõjustada niihästi saaduste valmistamist kui ka turundamist.

Perenaiste seltsidega, mis ellu on kutsutud esialgu Tallinnas kui ka Tartus, näib alus pandud olevat sedalaadi organisatsioonidele. Jääb oodata, et nende noorte asutiste tegevus areneb tööpoolest selleks liikumiseks, mille järele ammu puudust tundub, nimelt naiste majanduslike huvide ja ülesannete kaitsmiseks ja arendamiseks. Ent on ometi veel üks majandusliku organisatsiooni vorm, mis naiste poolt seni tähelepanu ega kasutamist pole leidnud, kuigi ta näib olevat otse loodud naiste tegevusväljaks, end väga hästi lubaks rakendada perenaiste huvide teenistusse ja üldse õieti pole ettekujutavgi ilma naise kandva ja loova osavõtuta.

Mõtlen ühistegevust. Peaaegu viimase ajani näis, et ka ühistegevus on „meeste omavaheline asi“, nagu poliitika, nagu äritegevus, nagu kõik muu maailmas. Olgugi, et naine ka sellest liiku-

misest suurimal määral peaks olema huvitatud, olgugi, et siit kaudu väga palju end laseb ära teha. Tööpoolest polegi naiste osa ega mõju ühistegevuses nii väga väike, sest vaevalt oleks ühistegevus kogu maailmas võinud võtta praegust ulatust ega tõusta arvestatavaks teguriks majanduslikus elus, kui mitte teda poleks kannud naise arusaamine ja heatahtlik osavõtt. Ainult väliselt ei tule see osa ega mõju kuidagi nähtavale. Meie ei näe naist ei ühistegelise liikumise juhtimises, ei näe teda ka organiseerituna selle liikumise seljataga teda sisustamas ega teadlikult kasutamas. Esiialgu on naine passiivne liige ühistegelises liikumises ja leppinud sellega, mis mees-algataja, mees-juht, mees-sisustaja temale heaks on arvanud pakkuda. Sedasama vastolu naise tegeliku osa ning mõju ja väliselt avaldusele tuleva osa ja mõju vahel näeme ju ka teiste aladel. Naine kannab perekonda, ometi on perekonnapeaks kõigi seaduste järele mees. Kasvatulikud küsimused lahendatakse meeste poolt, nagu nemad on ainuvaldavad ja ainumõõduandvad poliitilistes küsimustes, olgugi naise huvid tuhande niidiga seotud kõigi nende küsimustega. Aastatuhandelise alistumise sunduse mõju annab end tunda. Liigagi heatahtlikult laseb naine määrata ja otsustada enda kohta ka seal, kus määramine ja otsustamine õieti kuuluks temale endale.

Siiski oleks ülekohus ka siin, nagu üldse avalikust elust osavõtu küsimustes süüdistada ikka ja alati jälle naise passiivsust. Vaid on juba kord kurb tõsiasi, et tööpoolest maailm ja kogu elu on orienteeritud ühekülgsele — ainult mehe järele. Mitte selles pole häda, et naise „loomulikku“ — selle sõna kui vaieldava panem meelsasti jutumärkidesse — elukutse kõrval ta endale otsib tegevusvälja ja huviseid veel mujalt, vaid et naine, ükskõik, mis alal ta ka tegev ei tahaks olla, surutakse maailma, keskusse, mis nagu poliitiline elugi, oma näo on võtnud ainu-

üks mehe järele, järelikult, naise loomule on võõras. Kus naine, nagu see juhtub töölisega, paratamatuse ees seisab, seal ta näiteks vabrikusse astudes, mille masinad, töötamistingimused, omavaheline elu jne. kõik on kujunenud mehe kohaselt — seal ta paendub ja püüab kuidagi kohaneda. Kes näeb ehk teab, missuguse hinna eest see sünnib ehk kes sellest hoolibki! Kus aga naisel võimalus jääb valida, nagu poliitiline tegevus, seal enamasti, siamaani rõhuv enamuses — jääb ta lihtsalt eemale, kuna tal kokku tuleb põrgata väga suurte raskustega. Võtame kujuka näitena kas või asjaolu, millest küll avalikult ei armastata rääkida, siiski küllalt on tuttav, et enamik ärilisi tehinguid, sagedasti ka poliitilisi, sobitatakse omavahelistel sõbralikkudel meesolengutel kõrtsilaua taga. Naine ei saa neis olla osaline, niisugune asjaajamine viis ei vasta temale, mispärast ta tundub ebasoovitava võõrkehana, keda ei saa kuidagi vastu võtta.

Kulub veel palju võitlemist ja tööd, enne kui naine lahti saab niisugusest „ebasoovitava võõrkeha” tundest ja enne kui mehed õpivad asju ajama veidi rohkem üldsuse lähtekohast väljudes selle asemel, et nagu nüüd niisuguseks lähtekohaks võtta oma ainuvalitsusliku tunde. See töö aga on hädavajalik üldsuse huvides, sest kogu meie avalik elu kõigis oma avaldustes otse januneb naise, ema, kaastööd. Lahendus ei ole mitte selles, et naine kuidagi kohaneb, vaid et ta saab jagada seda oma vaimust ja hingest, mis temal on jagada. Need varad seisavad esialgu veel kasutamata ühiskonna suureks kahjuks.

Niisuguselt üldiselt äratundmiselt pöördu-des tagasi üksikale, nagu ühistegevus, peame tunnistama, et ka ühistegevus vajab naist, naise kaastööd. Ühistegevus on siis õigustatud, kui ta tööpoolest neid kõlblisi jõude vallandab, millele ta tahab baseeruda. Kui ta seda ei suuda jääb ta üheks ärilise tegevuse kõrvalnähteks lihtsalt.

Läbi kõigi aegade arenemise aga on ühistegevus tahtnud olla midagi muud. Ta on tahtnud olla ja oma parimas avaldusvormis täiuslikum, inimese kõlblistele vaimuomadustele toetuv majandusvorm. Sellepärast on tal kohustusi oma kandjate vastu, kohustusi, mis lähevad kaugelt kõrgemale näiteks kohustustest, milliseid kannab harilik äriettevõtja oma tarvitajaskonna suhtes. Kõigepealt peab ta ise olema parem, ideelisem. Seda saab ta aga kõigi oma liigete tahte, usu ja mõtlemise juhtimisega. Eraärile võib olla väga kasulik, kui tema tarvitajaskond on pime, väheteadlik, kindla tahte ja sihita. Ühistegevuse erinevus aga seisab selles, et ta nõuab teadlikkust, kindlatahtelist tegutsemist. Sellest järgneb, et ühistegevuse huvides peaks seisma naist enda lähedale tõmmata hoopis intensiivsemalt, kui see on sündinud siamaani ja — ka — hoopis teisiti. Mitte naine — käepärane tööriist, mustatööline, halvasti tasutav tööjõud kõige vähematel aladel ei peaks temale olema tähtis, nagu ka mitte naine ainult heatahtlik ostja, vaid naine kaasamääraja, kaasajuhtija, sisustaja. Kas me kunagi välja jõuame niisuguse arusaamiseni?

Teoreetiliselt peaks sinna jõutama, sest vähe on alasid, mis nii ilmselt oleks määratud naistele nii omaseks tegevuseks, kui ühistegevus. Kõigepealt puutub see tegevus tihedalt kokku majapidamise alaga, millel ikka veel töötab rõhuv enamuses naistest. Kodune majapidamine tõstab üles rea küsimusi, mis kõige paremini ja otstarbekohasemalt endile lasevad lahendust leida just ühistegevuse rakenduse abiga. Viiks pikale siinkohal tuua ette üksikasju, mis selgemini saaksid tõestada seda väidet, tuleb aga loota, et küsimuse käsitlemine naiste ajakirjanduses ei piirdu ainult selle kirjutisega. Kindel on üks, ühistegevus vajab naist — nagu naine vajab ühistegevust. Sellepärast tuleb varem ehk hiljem ühel kui teisel leida teid, kuidas endid rakendada üksteise teenistusse.

Helmi Jansen.

Pärast valimisi.

Eesti naine on täitnud enda kodaniku-ülesande — käinud valimas.

Kui ta on selle juures toiminud südametunnistuse käsul, siis peab ta ka olema endaga rahul. On ta aga paiguti lasknud end mõjutada ehk koguni käskida, siis on tal ebamäärane tusk mõttes.

Kellele rääkida tollest tusast? Kellega ja

gada kahtlusi ja kartusi? — Ju ikka omasugusega, s. t. naistega.

Naisel naisega tuleb koos läbiharutada kõik küsimused nii, nagu neid harutati enne valimisi. Kaduda eesriide taha, s. t. eemalduda avalikust elust ei või ka pärast valimisi mitte.

Töö naise arendamiseks, naisideede selgitamiseks, naise kodanikuteadvuse kasvatamiseks

kestab lakkamatalt kogu maailmas. Ta on nagu lõputu laul, mida vahetevahel katkestavad kuri-tahtlikud vahele hüüded, kuid mis — kiuste kõigile ja kõigele — kõlab uuesti ja uuesti tuhandetes teisendites. Paljudele ei meeldi too võimas lugulaul, ent arvestada teda tuleb ometi tahes ehk tahtmata: ei seisa ju kellegi võimuses peatada naise vaimu tema jõurikkas püüdes edasi ja edasi täiusliku suunas.

Ideeline liikumine toimub sageli uskumatu aeglaselt ja näib selle tõttu hoopis paigalseisvana, kuna tegelikult ta ometi nihkub edasi.

Meie teadlikud naiskodanikud läksid valimistele suurte lootustega. Taheti astuda pikk samm mitme naissaadiku juuresaamise näol. Erakordselt julged naised unistasid isegi üllatavast hüppest, mitte ainult sammust...

Tulemus — kukesamm. Või kanasamm! — See on muidugi hoopis meie iseteadvuse pihta.

Kuid küll meie kannatame ära! Pole ju meie eriti hellitatud lootuste täidemineku mõttes: on olnud pettumusi varemgi — Võtkem elu ja inimesi nii, nagu nad just on.

Ka väike võit on samm edasi, mitte tagasi. Loodame riigikokku pääsevat kaht naisaadikut. Ka see on võit: kaks on ometi enam kui üks. See on päevaselge.

Edu tagasihoidlikkusel on oma hea külg ka: ta sunnib revideerima seisukohte, vaateid, võitlusvõtteid, vastastikkust suhtumist.

Kindlasti on siin või seal mõningaid ebaehitusi, mõningaid kõverjooni ja väärvõnkeid. Inimene poleks inimene üldse, kui ta tegevuses puuduksid sootuks vead ja väärarhüüded.

Naise eriomadus, millele ta võib olla uhke, on leplikkus. Tema abil saame üle paljustki.

Arusaamine tõest on mitmesugune, sellepärast, on ka lahkvaateid ja erilisi võitlusvõtteid nii palju.

Tõe poole püüdmine on nagu käik mööda kitsast rada kaljude vahel, kuristikkude kohal. Meie ruttame ja kardame ühtlasi komistada, kukkuda. Selle tõttu võime üksteist kogemata riivata, kuigi täiesti puudub pahatahtlikus.

Sarnast kergest riivamist võetakse mõnikord ägedushoos, nagu verist haavamist. Kuid ometi pole ta muud, kui vaevalt märgatav kriimustus; ainult õrn piste peene nõela otsakesega, võrreldes suurte haavadega, kibeda valuga.

Mõelgem ainult, millist raskust, milliseid rõhumisi on pidanud kannatama eesti naine ajaloo kestes — orjana ja vabadusvõitlejana! Mis on sellega võrreldes mõni väike löök või piste saadud harilikus kodaniku-toimingus, nagu seda

Kirjanduslik veste

Kirjanduslikke uudiseid.

Kui hiljuti võisime rõõmuga nentida, et üks me suuremaid kirjastusi („Loodus“) on mõelnud ka noortele lugejatele ja lasknud tõlkida ilusa kogukese häid laste- ja noorsooraamatuid, siis võime täna veel südamliku ma rõõmuga võtta kõne alla kimbukese algupärast noorsookirjandust, mille teine me tähtsamaid kirjastusi on raamatuturule saatnud lugemisjanuste laste heameeleks. Ettevõtlikuks kirjastajaks on seekord „Noor-Eesti“, raamatute autoriteks sellised tunnustatud kirjamehed nagu Tammsaare, Luts ja tuntud muinasjutumeister Jaik.

Tammsaare teose nimeks on „Meie rebane“; jutustis on arvatavasti kirjutatud isenda lapsepõlve-mälestuste põhjal ning on täiesti õnnestunud. Sisuks on peamiselt lugu metsast leitud ja kodus suureks kasvatatud rebasepojast, muidugi lähedases seoses rebaseomaniku, väikese poisikesse elamuste ja tillukeste seiklustega. Lisaks põimub sündmustikku rohkeid tähelepanekuid metsa- ja veteloomade ning lindude elust, mis paeluma peaksid nii maa- kui linna-lapsi: maalapsi lähedase ja tüttava keskmel tõttu, linnalapsi üllatavate ja värske üksikasjade tõttu muinasmaana tundu-

vast ja oma salapärasusega võluvast maailmast. Tammsaare jutustamisviis on sõbralik, soe ja ühtlasi asjalik; ta ei lasku tarbetusse tundelisusse ega ole ka eemaletõukavalt kuiv või kalk. Ette heita võiks ehk paiguti esile kerkiivat targutus- ja korruptuspahet, mis ajuti segab ta suuremategi teoste nautimist; kuid liiale pole mindud siiski. Ja väga võimalik, et mõni selline naiivne targutus teeb noortele lugejatele emamoodi naljagi. Üldmulje „Meie rebasest“ igatahes jääb väga hea, raamatut võib soovitada nii perekondidele kui ka koolidele. Olgu mainitud, et raamatu hind on 2 kr. 40 senti.

Tunduvalt nõrgem on O. Lutsu jutustis noortele „Avasilmi“. Kui meenutame, mäherduse südamlikkuse, intiimse soojuse ja lüürilise ainesse-süvenemisega Luts meid veetleb näiteks oma noorpõlve-mälestusi käsitlevais teostes või hea hulga aastate eest kirjutatud ilusas killus „Indulin“, siis ei oska kõnealuse teose äpardumist panna muu kui aja- või tujupuuduse arvele. Aine isenesest on hea; raamat jutustab neljateistkümnenda-aastasest poisist, kes pärast isa surma satub suurde hätta, peab koolist lahkuma, nälgib, haigestub jne. jne. saab lõpuks õpipoisikoha heasüdamliku meistri juure, mis võimaldab raamatu lõpetada heade tulevikulootustega. Kuid jutustise toon on kuidagi sobimatu, sageli sapine, paiguti tusane; tundub, nagu ei teaks autor õieti isegi, kellele ta

on valimised! Too on vaid näilik haav, kujutletav valu, millest ei jää jälgegi mõne nädala või koguni mõne päeva möödudes. Ei tohigi jääda jälgi, sest meil, naistel, on käia veel tükk maad koos, ikuni jõuame sihile — kõigi naiste küpsus-seisukorrani, riikliku mõtlemisviisi suhtes.

Mõelda riiklikult, tähendab mõelda üldsuse huvide kohaselt. Selliselt mõeldes ei seisa meil mitte alati ja ikka oma enda isik esiplaanil, vaid meie paigutame kõrvuti endaga ka kaasinimese.

Suuta toimida nii, tähendab kanda arengu- ja kultuurimärki. Tähendab olla suursugune kodanik.

Suursugusus ja kultuurilisus on materjal,

millest võib ehitada sõprussilla üle väga suurte lõhede ja kuristikku meie ideedeilmas.

Kui valimiste puhul on olnud väikesi hõõrumisi üksikute naiste vahel, siis ärgu see asjaolu andku põhjust leiguseks ega eemalehoidmiseks ühelegi teadlikule naisele.

Vead ja eksimused tekitagu vaid meis tahet edaspidi tulla toime väiksemate vigadega, või koguni vigadeta.

Lahkhelid näidaku veel tihedama koostöö tarvidust.

Read koomale uute, suuremate võitude saavutamiseks!

Julie Steinmann.

Tänapäeva naised.

Dr. Alice Salomon.

Möödunud 19 aprillil pühitses Alice Salomon oma 60. sünnipäeva. Mitte ainult Saksamaa, vaid kogu maailma naistele oli see päev pidupäevaks, nad tervitasid sünnipäevalast austuse ja tänutundes ja tuletasid meele igalpool selle haruldase naise elukäiku, tema hiiglatööd oma rahva ja kogu maailma naiste teenistuses ja kasuks.

Alice Salomoni lapsepõlv möödus kodus ja ümbruses ning ajajärgus, kus naise töö avalikus elus ja kutsealal tundus ebasünda. Perekonnakohustustega seotud, veetis Alice Salomon oma noorpõlve mitte mõttetult lõbutseja noore tütarlapsena, vaid elu-sisu ja -töö otsimises ja alalises heitluses iseendaga ja oma ümbrusega. Ta ise üt-

kirjutab: kas lastele või vanadele. Huvitada võiks raamat nii lapsi kui vanu, kuid täitsa rahuldama ei küüni see vist neid ega teisi. Raamatu hind on 1 kr. 80 senti.

Laste lemmikuks vist saab *Juhan Jaigi* jutt „Pombi ja Üdsimändi nõiad”. Siin on nalja, on põnevust, pisut õudseid nõialugusid ja suurepärase *happy end*, kus peategelased — kaks kangelast poissi — saavad talupärijateks, tänu ennast-salgavale heatahtlikkusele ja tublile ettevõtlikkusele, millega eriti hiigab nimikangelane Pombi, ilma et autor kuski satuks liialdusse. Selline tragi poiss on täitsa usutav ja nakatab loodetavasti ka lugejaid. Jaik on sündinud lastekirjanik; ei tule tal ainest puudu ega tee talle jutustamine ise raske. Kergelt ja soravalt areneb sündmustik, mida elustab muhe nali. Lasteraamat, kus leidub nalja, — eks see ole kõigi noorte lugejate ideaal! „Pombi” hind on 2 kr. 40 senti.

Hea noorsoo-kirjavara eest hoolitseb juba mõnda aastat „Õpetajate Liidu kirjastus”, kelle uusimaist tooteist silma on puutunud *J. Parijõe* — ka menüka noorsookirjaniku — jutukeste-kogu „Suuskadel Vallastesse”. Raamat on väiksem kui eelmainitud kolm teost (hind 1 kr.); sisuks lookesed laste-elust, mida mõnuga loeb ka täiskasvanu. Parijõe jututamiseviis on asjalik, kuid ometi mitte kuiv, ja peaasi: ta ei tee tühje sõnu, igal

lausel on oma otstarb ja mõte. Meeldiv on jutulõnga elustav kerge huumor. Jaigi kõrval on Parijõgi laste seas suures lugupidamises.

Kuna juttu on parajasti lastele määratud raamatuid, olgu siin mainitud ka soomlase *Pakkala* väike jutukeste-kogu „Lapsed”, mis ilmus mõni aeg tagasi ja sisaldas osalt väga lastekohast lugemisainet. Kuid raamatus on ka lookesi, mis on ilmselt kirjutatud täiskasvanuile, et näidata, kuidas hoiduda väärvõtete eest lastekasvatases. Kahju, et sisu pole valitud ühtlaselt, silmas pidades kas ainult lastest-lugejaid või ainult laste-kasvatajaid. Praegusel kujul jätab raamatuke ebamäärase mulje: ei tea õieti, missugust lugejaskonda on arvatud ja kuidas raamatusse suhtuda.

Mainida tahaks, et puht-noorsoole määratud kirjandus hiljuti rikastus „Noor-Eesti” üritusel ilmunud „Raamat noortele”-nimelises sarjas ilmunud tõlgete varal. Pikemalt peatume nende juures järgmisel korral.

Täna aga tahaks vihjata kaht tõlget, mis määratud laiemale lugejaskonnale, kuid mida eriliselt soovitada võib just küpsemale noorsoole. Esimene neist on *Joseph Conrad*'i romaan „Lord Jim”, nimeka inglise kirjaniku laialdast kuulsust omandanud teos. Kompositsiooniliselt pisut kohmakas romaan võtab lugeja varsti nii oma küttesse, et ta sesse kiindub otse ahne põnevusega.

leb, et tema „tõeline elu” algas sellest päevast 1893. aastal, mil ta esimest korda kohtas naiste eestvõitleja Jeanette Schveriniga ja esmakordselt tutvunes sotsiaalse töö ja sotsiaalsete küsimustega.

Sel hetkel oli tal selge ta elu-ülesanne ja ta on sellele truuks jäänud ning loonud tõesti suure, väärtusliku ja täiusliku elutöö, mida kergelt võib jagada kolme alasse. Esimeseks alaks sai temale sotsiaalne töö. Omad teadmised ja kogemused sel alal omandas ta tegelikus töös tema poolt loodud „Tütarlaste ja naiste sotsiaalse töö rühmades” Ta asutas tütarlaste-kodusid, töötas külblise kultuuri teadete büroos ja koos paari teise mõtteosalisega asutas ta esimesed naistöölise kodud ja klubid Berliinis. Tegelikust, elavast tööst, mitte teooriast, kujunesid ta kavad korralikule hoolekandetegevuse kutsule ettevalmistuseks. Juba 1899. aastal korraldas ta esimesed hoolekandetöö kursused ja kümne aasta jooksul olid hoolekande ülesanded ja nende läbiviimise teed juba sedavõrd selgunud, et võis algada tegevust esimene naiste hoolekandekool, miline kujunes eeskujuks kõigile pärastistele sellelaadilistele õppeasutistele. Siin, koolis, avaldus tema suur pedagoogiline and; siin ta lugematuile noortele naistele oli eeskujuks ja juhiks nende isiku ja ellusuhtumise arendamisel.

Alice Salomon, kes alati kohtles elu selle kõige laiemas mõttes, aetas varsti ka oma sotsiaalse

töö Saksa naisliikumise avarasse raami. 1912. aasta saksa naiskongressil seletas ta seda järgmiselt: „Ainult siis, kui naisel avanevad igalpool avalikkus elus võimalused mõjustada avalikkust, alles siis on naisel võimalik olla ja tegutseda nii suurel ja väärtuslikul määral, nagu ta seda oma loomu kohaselt sotsiaalsetel aladel teha võib, tegema kohustatud ja kutsutud on.” Ta asus saksa naisliikumise esiridadesse; saksa naisliidus pidas ta 1898. aastal oma esimese avaliku kõne. Kaua aastaid juba on ta saksa nailiidu abijuhataja. Naisliikumise ja isamaa teenistuses töötas ta kogu maailmasõja aja kõigil hoolekande ja sotsiaalsetel tööaladel, lahendades suuri ülesandeid.

Just sõjaaastail selgus temale ta kolmas elutöö ala ja selle ülesanded: rahvusvaheline naisliikumine. Ta ise ütleb selle kohta: „Ma tundsin, et minu sotsiaalne südametunnistus lihtsalt ei luba mind piirduda oma elutöös ainult oma kodumaaga.”

Nüüd töötab ta juba palju aastaid rahvusvahelises naisliidus, olles selle abijuhatajaks. Ka sõja ajal pidas ta ühendust kogu maailma naistega ja koos oma rahvusvaheliste sõpradega oli ka siis ta püüdeks: „Head tahet ja arusaamist rahvaste vahel ravitseda ja hoida, kasvatada usaldust, mis oli hävitatud.”

Kehaliselt abras ja nõrk, on see naine oma

Teose põhi-ideeks on au-mõiste ja au-tunne, mille ümber keerleb kogu kirev sündmustik; see ideedering ongi põhjuseks, miks soovitame romaani noorsoole. Sündmustik toimub troopikamaal; romantikat igatsevale lugejale olgu öeldud, et peasündmuse kõrval areneb haprate ja ja kergete joontega piiriteldud lüüriline armastuslugu.

Teiseks soovitatavaks tõlkeks on belglase Maeterlincki teos „Termitide elu”; raamat, mis põnevuselt ja uutelt kogemustelt on võrratu. See teos avab meile maailma, mis on küll sünge, kuid ülihuvitav. Seda enam, et autor oskab selle maailma omapärasusi siduda inimeste-maailma viletsuste, taotluste ja saavutistega.

M. Sillaots.

Perekonnale.

Uinuv laps.

Hilisõhtu. Ammu juba uinuvad lapsed — pisitillukesed tüdrukud ja poisud voodikestes.

Sahin. Kas tuul? — Ei. Inglisekesed, keda lapsed kutsusid ööseks endile seltsiks, libisevad tiibade sahisedes maa suunas. Igal inglil on kandmikene kaenlas Kas maiustused? — Oo, ei! Need rikuvad seedimist. — Inglil on midagi

muud, kenamat: tal on kaasas säravad tähed, samad, mis langevad võlvilt noole kiirusega ja peavad tooma õnne inimestele. Inglise korjavad kokku need tähekesed — valgus ei tohi minna asjata kaotsi — ja toovad nad lastele mängimiseks — unenägudes. Mängida säravate tähtedega on vist hurmav: ega muidu lapsed ei naerataks nii kenasti unes. Nad tõusevad isegi vahel voodis istukile. vehivad ja haaravad kätega, nagu püüaksid nad liblikaid, või lendavaid lehti; tahavad tabada tähekest... Harva jutustavad nad suurtele endi uneelamusi: ei mäleta, ei soovi. Suured niikuinii ei mõista neid. Naeravad. Suured upuvad muredesse. Nad mängivad harva ja siiski peamiselt — ilutute mängukannidega.

Inglid suuri ei külasta Ei! — Siiski Inglise külastab naist nii palju kordi, kui mitu last on naisel. Ta ütleb: „Tõuse, naine, pühitse enda teod ja mõtted, sest su nimi peab sest ajast olema — ema...” Sahisevad inglitiivad. Uinuvad lapsed Eestis ja kogu maailmas...

Naine naist kaitsmas.

Tuhandetes perekondades uinuvad lapsed voodikestes ja emad nokitsevad tööd teha laua juures, nagu ikka õhtul. Ei aima vist naised, et

tugeva vaimu ja sooja südamega olnud õnnistuseks lugematuile naistele.

Alice Salomoni elutööd ja teaduslikke uuringusi on ta 60. sünnipäeva puhul Berliini ülikool hinnanud seega, et ta valis ta oma audoktoriks ja

Saksa riik on tema tööd hoolekande rajamise alal hinnanud kõrgema aumärgi annetamise kaudu.

Kogu maailma naised aga soovivad, et Alice Salomonil jatkuks veel kauaks jõudu ja värskust oma elutöö edasiviimiseks ja täiendamiseks.

Eeskuju — tähtsamaid kasvatustegureid.

Üks suuremaid ülesandeid naise elus on emakohuste täitmine — lapse kasvatamine ja tema eest hoolitsemine.

Emal on lapsele parimaid kasvatajaid, sest loomulik armastus teeb temale kasvatus ülesanded kergeks ka kõige raskemaski olukorras. Ja kellele teisele läheksid kasvatus saavutused ning tagajärjed niivõrd korda kui emale, sest üks peitu ju lapses ema endagi õnn ning tuleviku lootused!

Kuid kasvatus ülesande täitmiseks ei ole veel küllalt emalikust õrnusest ja armastusest. Kasvatamine eeldab emalt veel palju muudki. Kõige pealt on tarvilik teada, et kasvatus tagajärjed olenevad suurel määral lapses peituvatest omadustest ja jõududest — eelkalduvustest, kuid ka väga suurel määral kasvataja enda isikust. Kasvataja omadustest ei ole mitte

niivõrd tähtis teadmine ja võimed, kui just i n i m e n e temas.

Vanem, kes ei ela ise nii, nagu ta soovi järel peaks elama ta laps, ei tohiks imestada kasvatus ebaõnnestumises, sest nii head kui ka halba omandab laps peaaesjalikult eeskuju kaudu. Ei ole koguni mitte liialdus öelda, et eeskuju on kasvatuses kõik.

Meie oleme noorte kasvatajad ja õpetajad, mitte selle kaudu mis meie ütleme ja käsime, vaid selle kaudu, mis meie oleme ja teeme. Sõnal on teo kajastusena mõju, ilma selleta on ta aga tähtsuseta ja jõuetu. Manitsusi ja laitavaid sõnu tarvitab kasvataja harilikult siis, kui puudub tegelik mõju, ning „moraliseerima“ hakkab ta tundes enda nõrkust.

Praegune ajajärk oma kiire elutempoga vajab inimeselt enam kui kunagi varem kooskõ-

keegi võõras, tundmatu mõtleb neile ja nende lastele suure hellusega ja osavõtuga, et paljud mõtlevad neile. — Eesti Naisliit. Tallinn. Avaras toas on koos parkümmend naist: seltskonnategelased, õigusteadlased, tulevased riigikoguliikmed, naisliidu juhatus — nõupidamine perekonnaseaduse üle. Enamikul naistel on eeskaustikud eelnõuga, käes pliatsid.

Kõigi näod on tõsised, sest mõtted töötavad pinevalt — arvustatakse seadusi, mis puudutavad perekonda, mehe ja naise kooselu abikaasadena.

Mõtete avaldused on elavad, vaimukad ja haaravad.

On hilisõhtu, aga koosolejad ei märka seda, sest tööd on ülikülluses; tahetakse ette näha ja läbi arutada kõik tähtsamad juhused, kus naine abikaasana ja emana võib olla kitsikuses ja vajada seaduse kaitset samuti, nagu iga kodanik ja inimene.

Tahetakse just kui heaks teha kogu too ülekohus ja ebaõiglus, mis on osaks saanud naisele ajaloo kestes.

Tolles tahtes on nii palju vaimu, ilu ja õilsust, et ta peegeldub tahteavaldajate välises olemuseski. Millised vaimukad näod ning elavad silmad!

Kui hea on neid vaadelda vaikideski ja mõelda endamisi:

„Olete tublid naised ja ausad inimesed. Väärte lugupidamist kogu rahva naissoo poolt. Väärte erilist armastust ja usaldust iga naise ja lasteema poolt.

Naised laialistes hulkades ei tunne teid veel praegu. Nad ei tunne veel omaenda kaitsjaid. Võivad teid mõnikord vahest valesti mõistagi.

Kuid küll nad kuulevad teist. Küll nad tutvuvad ja õpivad usaldama ning armastama. Ja nad kunagi veenduvad tões, et naine tunneb naise muret kõige paremini.

Hilja lahkuvad naised nõupidamiselt. Magama minnes kavatsetakse veel uurida seadusi.

Järgmisel päeval on nõupidamine meestega. Tähtsate, ülitarkade meestega, kellel on senini olnud enda eriarvamused naiste ja nende õiguste suhtes perekonnaelus.

Meeste arvamused peavad kooskõlastuma naiste nõuetega perekonnaõiguse alal.

Ainult kooskõlalikus on hea elus kui ka seadustes.

Käo Orvik.

lastatud, väljaarenenud, kindlat tahtesuunda, vajab harmoonilisi isikuid, kes ei lase ennast kõigutada igast tuulest. Emad, kasvatajad peavad ka siin mõjuma elava eeskujuna oma lastele. Vanemil tuleb kõigepealt püüda elada nii, nagu nad sooviksid näha elamas omi lapsi. Kuid palju meie seas on elavaid eeskujusid? Kes meist ei tunne enda nõrkusi, enda puudusi? Kuid missugune ema ei sooviks enda laste pärast võtta ennast kätte, ei sooviks ennast kasvatada, teades, et enesekasvatus on üks noorsookasvatuse põhialuseid.

Emal, kes lapsele kõige lähemal, tuleb süveneda ka ajavaimusse, lähema ümbruse-, kui ka rahva- ja riigielusse, et teadliku, arusaaja isikuna juhtida oma last, kasvavat noort hinge osa saama oleviku kultuurväärtustest.

Emal peab olema ka teadlik selles, et last ei kasvata mitte ainult vanemad, ega õpetajad koolis, kes kasvatusel teinud oma ülesandeks, vaid et kasvatavalt mõjub lapsele iga isik, kellel kokkupuutumist lapsega, mõjub terve ümbrus. Laps ei omanda ümbritsevast elust mitte ainult head, vaid õige kergesti ka halba.

Kuid kui vanem, kui kasvataja on tõesti isikus, kes on sügavalt mõjunud lapsesse, on saanud lapsele suurimaks autoriteediks, kes elava eeskujuna püsib ikka lapse vaimusilmade ees, eraldab kasvandik õige kergesti halba, ning ei lase seda endale mõjuda.

Seepärast — vanemad, kasvatajad elagu kõigepealt nii nagu nad soovivad näha tulevikus elamas oma lapsi.

E. M.

Abikaasade õiguslikud vahekorrad.

Rootsi abieluseaduses 11. juunist 1920. a.

Üldiselt ei ole abielu seadusis raskemat ja ühtlasi ka tähtsamat probleemi, kui on just abikaasade õiguslike vahekordade küsimus. Ühelt poolt asetub isikuvabaduse probleem. Teiselt poolt ühiskond oma algelise rakukese — perekonna näol, mille kasuks tema liikmed, tähendab abikaasad, peavad oma vabadust kitsendamata.

Riigi ja ühiskonna huvi on, et perekonnast võrsuks tulevaseid kodanikke võimalikult rohkem, s. o. et pealekasvava noorsoo arv oleks küllaldaselt kindlustatud ja, mis veel tähtsam, et järeltulev sugu qualiteedilt oleks tugev ja elujõuline. Nii et peatingimine ja siht perekonna ja abielu õigusliku korralduse juures on, et laste seisukorrad võimalikult hästi korraldatud oleks. See on sihtpunkt, kust välja minnes abikaasad peavad oma isikuvabadust piirama. Aga sellelt seisukohalt välja minnes ei saa millegagi põhjendada, et naise vabadust ja iseseisvust peab rohkem piirama kui mehe oma.

Ülalnimetatud põhimõttest on uus rootsi abieluseadus samuti ka teised uuemad seadused, peaaesjalikult on need just põhjamaade omad, kinni pidanud.

Vanemad seadused, mis maksavad veel praegu, kõnelevad ikka naise ja mehe õigustest ja kohustest eraldi ja seda sellepärast, et õigused ja kohustused ei ole sugugi ühetaolised ja on naise kohta palju kitsendavamad kui mehe kohta.

Kui meie lehitseme rootsi abieluseadust, esialgu pealiskaudseltki, paistab meil silma, et seadus tarvitab pea kõikides paragrahvides sõnu: „abikaasad“ ja „üks abikaasast“ vahet tegemata, kas see on naine või mees. Ja kitsendused, mis perekonna kasuks on tehtud isiku vabaduse arvel, tabavad nii meest, kui naist ühel määral.

Esimene paragrahv abikaasade isiklike vahekordade peatükis ütleb, et mees ja naine võlgnevad üksteisele truudust ja abi ja peavad ühiselt perekonna heaolu eest hoolitsema. Esimene osa paragrahvist huvitab meid vähem, kuna vastastikune abikaasade truuduse kohustus on praegusa seadusis enam-vähem igal pool maksev. Olgugi, et see põhimõte alguses sugugi üheõigusline ei olnud. Mehel oli sel alal palju rohkem lubatud, kui naisel. Näiteks Rooma õiguses. Ka Code Napoleon algul luges mehel süüks ainult seda, kui tal oli majas konkubiin, kuid ka see muudeti seal hiljem. Palju huvitavam on teine osa sellest paragrahvist, kus mehele ja naisele pannakse ühiselt kohustus perekonna eest hoolitsemises. See on juba palju modernim põhimõte, sest kõik vanemad abieluseadused loevad meest pea tööjõuks ja perekonna toetajaks. See ei olnud nii üksis neis seaduste kogudes, kus naise vara oli mehe kasutada ja valitseda, vaid ka näiteks Vene Seaduste Kõgu X kõite järele, kus küll maksis abikaasade vara lahusus, oli perekonna toetus seaduse järele ainult mehe kohustus. Samuti Inglismaal. Kuid aja jookkul, mida rohkem hakkab naine väljastpoolt kodu tegutsema, seda rohkem laieneb naise majanduslik tegevus ja tähtsus, ning teda tõmmatakse ka kaasa perekonda üles pidama — algul küll ainult siis, kui mees, kas vaesuse, või haiguse tõttu perekonda ülal pidada ei suuda.

Kuid kui aga lähemalt vaadata elus mehe ülespidamise kohustust, siis see on küll tihti peale seaduste raamatute suured sõnad, et ta ainukene perekonna ülespidaja ja toetaja on, ja see tuli sellest, et seaduse raamatud vaikides mööda läksid toetusest, mis naine annab oma tööga koduses majapidamises, sest siin on naine

alati tegev olnud ja see on ka perekonna ülespidamine, olgugi, et naise tööd ei tasutud puhtas rahas, kuid rootsi seadus loeb üles perekonna ülespidamise mooduste seas rahalise toetuse kõrval ka just kodust tööd. Seda peavad andma abikaasad ühiselt nende üldisele elu-standardile vastavalt.

Perekonna ühise ülespidamise alla käivad: 1) ühine majapidamine, 2) lastekasvatus ja 3) abikaasade endi eriliste tarviduste rahuldamine. Neid väljaminekuid peavad abikaasad ühiselt, kas oma tööga ehk rahaga katma, juhul, kui üks abikaas ei suuda seda tarvilikul määral, peab teine abikaas vastavalt seda aitama täita. Seda ei ole abielupoolel õigus nõuda siis, kui tema oma väljaminekuid küllalt ei kontrolli.

Kui üks abikaas ei täida oma osa ülespidamise kohustusest perekonna vastu, sunnitakse teda kohtu teel seda tegema, muidugi teise abikaasa vastava nõudmise peale. Samuti on abikaasal õigus nõuda tasu selle eest teiselt abikaasalt, kui tema on perekonna ülespidamiseks rohkem annud, kui tema vastav kohus seaduse järelle on. Sarnast nõudmist võib iga kalendriaasta väljaminekute kohta tõsta (aasta jooksul peale selle kalendriaasta lõppu, aga kui on teise abikaasa varanduse üle konkurs, siis seda nõuda ei saa).

Juhul, kui abikaasad elavad lahus, peavad nad samuti ülalnimetatud põhimõtte järelle üksteist ja lapsi toetama. Kuid kui siin on süüdi lahuselus ainult üks pool, siis ei ole temal seda õigust.

Selleks, et kindlaks määrata, kui palju peab igaüks abikaasadest perekonna ühiseks ülespidamiseks andma, on mõlemad abikaasad kohustatud oma majandusliku ja varandusliku seisukorra üle üksteisele seletust või aruandma. See põhimõte on Rootsi seaduses täiesti uus, sest vanemad seadused ei näinud isegi siis seda ette, kui mees üksi valitses abikaasade ühist varandust. Need on üldiselt kohustused, mis abikaasad ühiselt ja ühel määral perekonnas enese peale peavad võtma.

Paragrahv 12 räägib juba õigustest, mis abikaasadadel on. Ja nimelt võivad mõlemad abikaasad üksikult igapäevase majapidamise ja lastekasvatuse sihiga igasuguseid õiguslisi toiminguid ette võtta, mis samuti kohustavad on abikaasa suhtes, kes selle õiguslise toimingu juures ei olnud. Seda võib teha ka alaealine abikaas.

See paragrahv tuletab väga meele meie „võtme võimu — Schlüsselgewalt'i“, missugune maksab meil naise suhtes ja mis eeldub naise kohustusest majapidamist toimida. Kuid, et Rootsi seadus ei määra seda ära, kes majapidamist toimib, kas mees või naine, siis on ka see õigus laiendatud mõlema abikaasa suhtes.

Seda õigust ei või abikaasad lahuselu puhul tarvitada. Ja kui abikaasa seda õigust kurjasti tarvitab, võib teine abikaasa kohtu teel nõuda selle õiguse tarvitamise keeldu. Ja abielu registrisse tehakse kohtu poolt selle üle vastav märkus ning kuulutatakse ametlikus ja ühes kohapealses ajalehes.

Abielu Rootsi seaduse järele ei kitsenda naise tegevõimet. Rootsi naine võib igasuguseid õiguslisi tehinguid sõlmida ükski ja omal nimel, ilma, et tal selleks meest, kui „abikaasalikku nõuandjat“ tarvis oleks. Seaduse tekst sellest rääkides ei tarvita ka sõnu „mees“ või „naine“, vaid räägib üldiselt abikaasadest. Abikaas teise nimel toimida ja teda asetada võib juhul, kui teine abikaas on haige ehk ei ole kohal ja kui tehingu iseloom ei luba edasilükkamist ilma kahjuta, ning see tehing kasulik on ning tõstab teise varanduse väärtust, siis võib üks abikaas teist ilma volituseta asetada, kui selleks volitatud ei ole, kedagi teist ehk eestkostjat ei ole määratud ja isegi, kui see perekonna ülespidamiseks tingimata tarvilik, teise varandust müüa ja pantida. Kuid kinnisvara võõrandada ja võlgadega koormata, milgil tingimisel ei tohi ilma, et kohus selleks loa on annud, peale selle, kui üks lähem sugulane selle üle oma nõusoleku kohtule on esitanud. Kuid ülalnimetatud tehinguid võib abikaas teise varanduse kohta ja teise eest ning nimel ainult siis teha, kui teine abikaas on haige või teda ei ole koha peal, kuid mitte siis, kui abikaasad kokkuleppimatus tõttu lahus elavad.

Need on 14 paragrahvi, mis käsitavad abikaasade isiklisi õigusi ja kohuseid, milledes on mehe ja naise üheõigusluse põhimõtte järjekindlalt läbi viidud. Nagu öeldud, on paragrahvide tekstis tarvitatud ainult ühist nimetust „abikaasad“, mille tõttu seadusest ei saa kõige parema tahtmise juures ei mehele ega naisele rohkem õigusi välja lugeda. Kuid viimane paragrahv, s. o. § 15., tarvitab sõnu „mees ja abielunaine.“ Paragrahvi tekst on järgmine: „Abielunaine omab laulatuse kaudu (lulatuse all Rootsi abieluseadus ei mõista mitte ainult kiriklikku laulatust, vaid nimetavad ka kodanlist registreerimist kodanlikeks laulatuseks) mehe perekonnanime; kuid tema võib oma nime ühendada mehe nimega, kui tema sellest kuninga poolt väljaantud määrustele vastavalt teatab.“ Nii et seaduse järele on ikka abieludes naise perekonnanimeks mehe perekonnanime, kui tema ise selleks samme ei astu, et oma neiupõlve nime liita mehe nimega oma seaduslikuks perekonnanimeks. Ma ei taha siin selle üle polemiseerida, et siin oleks nagu Rootsi seadus mehe ja naise üheõigusluse printsiibi vastu eksinud, sest meil paistab, et ka sellest küll juba on, kui naine võib oma ja mehe nime liidetult tarvitada ja ei tea ka praegu ühtegi maksvat seadustikku, kus üheõigusluse põhimõtte selles küsimuses oleks rohkem läbi viidud, peale Nõukogude Vene seaduse, kus abikaasad vabal kokkuleppel võimaldatakse kanda ühise perekonnanimena mehe või naise vallas põlve nime, ehk jääda kumbki oma senise nime juure.

Abikaasade vara vahekorrad.

Rootsi abieluseaduse järele on kumbagil abikaasal eraldi oma varandus, missuguse tema abiellumisel perekonda toob, ehk hiljem soetab. Seda varandust nimetab seadustik naitumisvaraks, sest et teisel abikaasal selle suhtes on naitumisõigus, mis tähendab juriidiliselt tea-

tuid kitsendusi selle varanduse käsutamisel ja kasutamisel. Abielu lõppedes aga, ehk ka vara lahususe siseseadmise puhul, saab kumbki abikaas mitte oma naitumisvara, vaid kumbki abikaas poole teise abikaasa naitumisvarast, teiste sõnadega poole abikaasade naitumisvarade summast, s. o. tervest abikaasade varandusest.

Kitsendused, mis abikaasat tema naitumisvara kasutamisel seovad, on seadustikus kolmes paragrahvis kokku võetud.

Esiteks on abikaas kohustatud oma naitumisvara nii valitsema, et see osa mitte ei väheneks teise abikaasa kahjuks, sest saab ju teine abikaas abielu lõppedes poole sellest varast omale.

Edasi ei tohi üks abikaas oma kinnisvara, mille peal on teisel abikaasal naitumisosa, muidu võõrandada ega võlgadega koormata, kui selleks on teise abikaasa kirjalik, kahe tunnistaja poolt tõendatud nõusolek. Sünnib see aga ilma selleta, on võõrandamine ehk võlgadega koormamine tühine. Hage tühistamise üle esitama peab kolme kuu jooksul sellest tehingust teada saamise päevast ja hiljem aasta jooksul hüpoteegiga koormamise ehk tehingu kohtuliku kinnitamise päevast arvates. Samad kitsendused, mis kinnisvara kohta on, maksavad ka hoonestamise õiguse juures.

Ka liikuvat vara, mille peal teisel abikaasal naitumisosa on ja mis kuulub abikaasade ühise majakraami, või teise abikaasa tööriistade hulka, või on laste isiklikule tarvitusele määratud, ei tohi üks abikaas ilma teise nõusolekuta võõrandada ega pantida. Teeb seda üks abikaas ilma teise nõusolekuta ja kolmas isik, kellega tehing sõlmitud, toimib halvas usus, on tehing tühine. Siin on samuti hae esitamise aeg 3 kuud ehk aasta, nagu see oli kinnisvara võõrandamise juureski.

Juhtudel, kui üks abikaasade nõusoleku andmisest keeldub ilma põhjuseta, annab kohus loa võõrandamiseks ehk pantimiseks.

Kõrvuti naitumisvaraga, mis kumbkil abikaasal on ja mille tarvitamine, nagu meie nägime, teatud kitsendustega seotud on, näeb Rootsi abieluseadus veel ette n. n. *Vorbehaltsguti*, mis neist kitsendustest täiesti vaba on. *Vorbehaltsgut* vastab mõistelt meie erivarale.

Abikaasade *Vorbehaltsgut*'i, tähendab erivara hulka kuulub:

- 1) mis abielulepinguga eravaraks nimetatud;
- 2) mis üks abikaas, üksipuha, kelle poolt, kingituse näol, ehk testamendi teel, ehk pärandusena on saanud, tingimusega, et see vara tema erivaraks jääks;
- 3) varandus, mis mingisuguse tehingu teel erivara eest on saadud.

Kuid kasud ja sissetulekud sellest erivarast ei lähe mitte erivara hulka, nagu see on meil Balti Eraseaduse järele, sest meie n. n. naise *Sondergut*'i hulka kuulub ka just see, mis naine kokku hoiab oma erivara viljast ja sissetulekutest.

Võlgade eest vastutuse juures maksab põhimõte: et iga abikaas vastutab võla eest, mis tema enne abielumist ehk abielu ajal teeb, ise ning vastutab oma naitumisvaraga ja erivaraga, ja võla eest, mis abikaasad teevad koos, vastutavad nemad mõlemad solidaarselt. Samuti on vastutus solidaarne, kui võlg on tehtud, kas mõlema abikaasa ehk ühe poolt üksi, majapidamise ehk lastekasvatuse tarbeks, s. o. nagu meie „võtme-võimu“ piires. Kuid siin maksavad naise suhtes väikesed kergendused. Näiteks võib võlausaldaja selle võla järele naise vastu nõudmist pöörata ainult kahe aasta jooksul maksutähtpäevast arvates.

(Järgneb.)

Olinde Ius,
vann. adv. abi.

KROONIKA.

(Algus lhk. 62.)

Tähtis teadusenaine surnud.

Vürstinna Andronnikov-Vrangel suri hiljuti 52 aasta vanaduses. Temaga kaotas teaduseilm ühe tähtsama teadusenaise. Vürstinna Andronnikov oli sünnilt baltlane, astus siis saksa kodakondsusse, kuid abielludes venelasega, sai temast jälle vene alam.

Juba koolipõlves ärkas Margareta Vrangelis soov õppida loodusteadust või matemaatikat. Perekond ei tahtnud sellest algul kuuldagi. Õnneks oli Margareta ema väga edumeelne naine ja läks koos oma tütreaga 1905. aastal Tübingeni, kus ülikoolis ka naise üliõpilasteks vastu võeti. Seal õppis Margareta keemiat ja lõpetas 1909. aastal selle teaduskonna doktori aukraadiga. Sellele järgnesid kolm aastat teaduslikku tööd Tartus, Londonis ja Pariisis Madame Curie juures. 1912. aastal

kutsuti ta ametisse Tallinna Eestimaa põllumajanduse seltsi katsejaama juhatajaks. Enamlaste ajal sattus ta vangis enamlaste juurde ja elas üle raskeid päevi. Vabanedes siirdus ta Saksamaale, kus ta pidas teaduslikke ettekandeid ja 1920. aastal eesti valitsuse kutsel kõneles ka Eestis. Oma jäädavaks elukohaks valis ta aga Saksamaal Hohenheimi, kus ta asus tööle põllumajanduslikes ülikoolis. Tema plaanide järele asutati seal põllutaime katseinstituut ja esimese saksa korralise naisprofessorina asus ta selle juhtimisele. Viis aastat hiljem abiellus ta endise vene ohvitseri vürst Andronnikoviga. Loodusteadusline uuring sai tema elutööks ja ta saavutas sel alal suuri tagajärgi ja üldise teaduslike tunnustuse. Meid peaks eriti huvitama selle tähtsa, vara kadunud teadusenaise elukäik, kuna ta on pärit Baltimaalt.

Väljaandja: Eesti Naisliit.

Vastutav toimetaja: Marie Reisik.

O.-ü. „Vaba Maa“ trükk, Tallinnas 1932.